

však provéstí jeho doručení do vlastních rukou obviněného cizozemskou pomocí právní a mělo trestní řízení podle §u 422 tr. ř. po té, kdy byl obviněný dán v obžalobu, býti ponecháno v klidu, jakmile bylo zjevno, že mu pro jeho nepřítomnost (v tuzemsku § 421 tr. ř.) ani obsílka k hlavnímu přelíčení doručena býti nemůže. Podle těchto zákonných předpisů se krajský soud v Chebu nezachoval, nýbrž ustanovil na den 25. ledna 1927 hlavní přelíčení, které se pak onoho dne podle §u 427 tr. ř. v nepřítomnosti obžalovaného také skutečně konalo. Přítomen mu byl jako obhájce Dr. Erich H., advokát v A., pro něhož jako svého zvoleného obhájce předložil obviněný plnou moc podáním, došlým k soudu dne 3. prosince 1926, tedy již před tím, než jemu samotnému doručen byl obžalovací spis. V jednacím protokole je bezprostředně po záznamu, podle něhož se obžalovaný ke hlavnímu přelíčení nedostavil, uvedeno dále jednak, že »předvolání je vykázáno«, jednak, že »za souhlasu stran prohlášeno bylo usnesení ve smyslu §u 427 tr. ř.«. Jelikož ve spisech není dokladu o tom, že obsílka ke hlavnímu přelíčení byla obžalovanému doručena osobně (§ 427 tr. ř.), je nepochybné, že soud (samosoudce) pokládal zákonnou podmínku, za níž lze hlavní přelíčení provéstí a rozsudek vynéstí v nepřítomnosti obžalovaného, za splněnou již tím, že o hlavním přelíčení byl vyrozuměn a při něm přítomen jeho obhájce. Tento názor je však, pokud jde o případy, upravené předpisem §u 421 tr. ř., právně mylný a odporuje postup soudu předpisu §u 427 tr. ř., podle něhož smí hlavní přelíčení v nepřítomnosti obžalovaného býti provedeno a rozsudek býti vyneseno pod zmatečností jen tehdy, byla-li obsílka ke hlavnímu přelíčení doručena obžalovanému osobně. Po skončeném jednání byl vyneseno odsuzující rozsudek, do něhož ohlásil obhájce ihned po jeho prohlášení zmatečnou stížnost, kterou také, když mu na jeho žádost bylo dne 1. února 1927 doručeno vyhotovení rozsudku, dne 9. února 1927 provedl. O této zmatečnou stížnosti dosud rozhodnuto nebylo. Vylíčený postup krajského soudu v Chebu, spočívající včetně hlavního přelíčení a rozsudku na onom porušení předpisu §u 421 tr. ř., je zmatečným. Bylo proto vyhověti zmatečnou stížnosti podle §u 33 tr. ř. a podle §u 292 tr. ř. uznati právem, jak se stalo.

Čís. 2820.

Skutková podstata podvodu (§ 197 tr. zák.) jest nezpůsobilostí prostředku vyloučena jen tehdy, bylo-li k oklamání použito prostředku, jímž zamýšleného účelu nikdy (za žádných okolností) nemůže býti docíleno, tedy prostředku naprosto a bezpodmínečně (in abstracto) nezpůsobilého.

Zákonný pojem »lživého předstírání« není podmíněn úskočností a zvláštní záłudností; je naplněn jakýmkoliv oklamáním důvěry v denním životě obvyklé. Lživost záleží již v tom, že bylo použito prostředků způsobilých k tomu, by někdo byl oklamán. Sluší proto za lživé pokládati každé nepravdivé udání, jehož nepravdivost nelze poznati bez

dalšího rozvážení nebo pátrání, a které je způsobilým vyvolati nesprávnou představu a vzbuditi víru v pravdivost u klamané osoby. Nesprávné údaje pozbudou své jinak trestně nezávadné povahy, jakmile směřují k tomu, by jimi byl někdo v omyl uveden a tím poškozen.

Účelem ustanovení § 197 tr. zák. jest nejen ochrana před rafinovaným útokem lstivosti, kterému by jednotlivec těžko mohl čeliti, nýbrž i ochrana proti takovému lstivému jednání neb i pouhému tvrzení, jehož nepravdivost nelze ihned prohlédnouti a přesvědčiti se o pravém stavu. Trestnost nelze činiti odvislou od vynaložení určitého stupně pozornosti a bedlivosti se strany klamaného.

I likvidace mohou býti podvodné, obsahují-li vědomě nesprávná udání, směřující a způsobilá k oklamání a způsobení škody.

(Rozh. ze dne 13. června 1927, Zm I 109/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Písku ze dne 7. ledna 1927, jímž byl obžalovaný podle §u 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro zločin podvodu podle §§ 197 a 203 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a věc vrátil krajskému soudu v Písku, by ji znovu projednal a o ní rozhodl, mimo jiné z těchto

d ů v o d ů:

Zmateční stížnosti státního zastupitelství, napadající sprostující rozsudek důvody zmatečnosti čís. 5 a 9 a) §u 281 tr. ř., nelze upříti oprávnění. Nalézací soud osvobodil obžalovaného předně z toho důvodu, že výkazy, které v době od druhé polovice 1919 do první polovice 1922 předkládal okresnímu výboru a později okresní správní komisi v T., byly pouhými likvidacemi, které, i když obsahovaly nesprávné údaje, nebyly s to, by uvedly okresní výbor, pokud se týče okresní správní komisi v omyl; bylo prý nejen právem, nýbrž i povinností okresního výboru (okresní správní komise), by před schválením a poukázáním účtovaných položek k výplatě položky ty prozkoumal, příslušné k tomu doklady si vyžádal, je s účtovanými položkami porovnal a podle toho rozhodoval. Při tomto správném postupu nebylo by prý nikdy mohlo dojít k tomu, by obžalovanému byly poukazovány k výplatě částky, na které neměl nároku. Schvaloval-li okresní výbor výkazy v tom znění, jak mu je obžalovaný podal, aniž zevrubně zkoumal a srovnával jednotlivé položky a aniž si vyžádal potřebné doklady, nelze prý mluvit o tom, že byl obžalovaným uveden v omyl lstivým předstíráním. Podle toho hájí nalézací soud názor, že čin byl podniknut nezpůsobilými prostředky a bez lstivého předstírání. Právem vytýká zmateční stížnost podle čís. 9 a) §u 281 tr. ř., že ony úvahy jsou právně pochybenými. Pokud jde o nezpůsobilost prostředků, nemá názor prvního soudu opory v zákoně, zejména v jeho předpisech o podvodu a v ustanovení §u 8

tr. zák. Podstata podvodu předpokládá arci, že jednání pachatelovo bylo způsobilým vyvolati omyl a prostředkem omylu poškoditi něčí práva. Než tuto způsobilost lze pojmově vyloučiti jen tehdy, když bylo k oklamání použito prostředku, jímž zamýšleného účelu nikdy, za žádných okolností nemůže býti dosaženo, tedy prostředku v tom směru naprosto a bezpodmínečně (in abstracto) nezpůsobilého (sb. n. s. č. 1468 a m. j.). Za tohoto právního stavu, ze zákona plynoucího a judikaturou trvale a důsledně uznávaného, nemůže býti řeči o nezpůsobilosti prostředků obžalovaným použitých a lze o této způsobilosti tím méně pochybovati, kdyžtě okresní výbor byl skutečně v omyl uveden, pokládav údaje ve výkazech obsažené za správné, ač tomu tak nebylo. Jen s tohoto právního hlediska lze proto uvažovati o způsobilosti výkazů a je nerozhodno, zda se výkazy ty označují jako likvidace nebo jinak. Vždyť i likvidace mohou býti podvodné, jakmile obsahují vědomě nesprávná udání, směřující a způsobilá k oklamání a způsobení škody. O závadných výkazech běře však prvý soud za prokázáno, že obsahovaly nesprávné údaje a že je považoval okresní výbor, důvěřuje obžalovanému, za správné. Tím je však zároveň řečeno, že okresní výbor byl jednáním obžalovaného uveden skutečně v omyl, což nasvědčuje zákonem požadované způsobilosti použitých prostředků. Správně je sice, že okresní výbor byl nejen oprávněn, nýbrž i povinen, by před schválením a poukázáním účtovaných položek k výplatě položky ty prozkoumal, příslušné doklady si vyžádal, je s účtovanými položkami srovnal a podle toho rozhodoval. Připustiti lze též, že, kdyby okresní výbor byl tak postupoval, nebylo by došlo k výplatě částek, na které obžalovaný neměl nároku. Leč těmito poukazy není dokázána absolutní nezpůsobilost prostředků ve smyslu právě vyloženém, nýbrž je jimi jen napovězeno, že okresní výbor pro svou neopatrnost byl obžalovanému zvlášť vhodným předmětem podvodného jednání. Než větší nebo menší vhodnost a způsobilost, státi se předmětem trestného činu, je bez významu při uvažování o způsobilosti trestného prostředku a o přičitatelnosti činu. Zákon nevylučuje ze své ochrany nikoho, ani osoby neopatrné a své povinnosti nedbající. Stanovisko rozsudku mělo by v zápětí, že osoby, hájící cizí zájmy a proto ku zkoumání činěných nároků povinné, a najmě úřady nemohly by nikdy býti v omyl uvedeny. To je stanovisko neudržitelné, jež postrádá jakékoli opory v zákoně. Nezachoval-li se proto okresní výbor tak, jak mu to povinnost kázala, nemůže to obžalovaného ospravedlniti.

Zmateční stížnost doličuje správně, že při likvidacích (za komise a pod.) účtují se bezzávadně i částky, které nebyly vydány, na které však likvidující má nárok (na př. účtuje se za povoz na dráhu, ačkoli cesta na dráhu byla vykonána pěšky), že to však neopravňuje ještě k názoru, že zaúčtování neučiněných vydání v likvidacích není nikdy podvodem. Nemůže býti přece pochybnosti o tom, že podvodem by bylo, kdyby v likvidaci bylo účtováno za cestu, která vůbec nebyla konána, nebo kdyby v likvidaci byly uvedeny jiné nepravdivé závažné skutkové okolnosti, na př. delší než pravdě odpovídající trvání úředního

jednání, by tím byl odůvodněn vznesený, avšak nepříslušející nárok na plné diety. A takového nikoli nezávadného rázu jsou likvidace obžalovanému za vinu kladené. Účtovalť okresnímu výboru přípřeže, které vůbec poskytnuty nebyly, nebo které sice byly poskytnuty, avšak obžalovaný jich vůbec neplatil, pokud se týče tvrdil ve výkazech, že dostal za povoz nahrazenou jen nepatrnou částku, ačkoli ve skutečnosti jej dostal nahražený celý. Z toho, co uvedeno, plyne zároveň, že jednání obžalovaného vykazuje ráz lstivého předstírání. Podle zákona a ustálené judikatury není zákonný pojem lstivého předstírání podmíněn úskočností a zvláštní záľudností; je naplněn jakýmkoli oklamáním důvěry v denním životě obvyklé. Lstivost záleží již v tom, že bylo použito prostředků způsobilých k tomu, by někdo byl oklamán. Sluší proto za lstivé pokládati vůbec každé nepravdivé udání, jehož nepravdivost nelze poznati bez dalšího rozvážení nebo pátrání, a které je způsobilým vyvolati nesprávnou představu a vzbuditi víru v pravdivost u oklamané osoby. Nesprávné údaje pozбудou své jinak trestně nezávadné povahy, jakmile směřují k tomu, by jimi byl někdo v omyl uveden a tím poškozén. Odpírá-li proto nalézací soud jednání obžalovaného povahu lstivého předstírání, způsobilého uvéstí v omyl, z toho důvodu, že okresní výbor nezkoumal a nesrovnával zevrubně jednotlivé položky ve výkazech a nevyžádal si potřebných dokladů, — neodpovídá tento jeho názor zákonu. Předpokládáť tu prvý soud na straně pachatelově vyšší stupeň lstivosti a na straně klamaného vyšší stupeň opatrnosti a ostražitosti. Než účelem ustanovení §u 197 tr. zák. je nejen ochrana před rafinovaným útokem lstivosti, kterému by jednotlivec těžko mohl čeliti, nýbrž i ochrana proti takovému lstivému jednání neb i pouhému tvrzení, jehož nepravdivost nelze ihned prohlédnouti a přesvědčiti se o pravém stavu. Dále dlužno zdůrazniti a bylo již podotčeno, že zákon chrání každého a nečiní trestnost pachatelovu odvislou od vynaložení určitého stupně pozornosti a bedlivosti se strany klamaného. Zmateční stížnost vytýká ostatně po skutkové stránce oprávněně, že nalézací soud přehlíží, že obžalovaný nepředkládal výkazy vůbec bez dokladů, nýbrž že ve všech případech k jednotlivým položkám výkazů skutečně doklady připojil, i když ne o výši vydaných peněz a nahražených částek, tedy přece o tom, že přípřež byla požadována (poukázky na přípřež a dožádání přípřeží), což mělo představovati doklad o tom, že přípřež byla poskytnuta. Nehledě k tomu nevyhledává se, jak již poznamenáno, k pojmu lstivého předstírání vynaložení zvláštní námahy a dovednosti k docílení oklamání, naopak dlužno nepravdivá udání pokládati za lstivá i tehdy, když nepřistoupil k nim údaj nebo čin pachatelův, jenž má učiniti udání ta hodnověrnými; stačí, když nepravda byla vypočtena na oklamání důvěry, jež vyplývala z okolností pachateli známých. V této souvislosti poukazuje stížnost právem na neoceněnou nalézacím soudem okolnost (čís. 5 §u 281 tr. ř.), že obžalovaný předložil již za léta 1917 a 1918 podobné výkazy bez dokladů (kromě řečených poukázek a dožádání) a že byly mu likvidace ty okresním výborem honorovány bez dalšího přezkoumání a bez vyžádání dalších dokladů. Nalézací soud neuvážil, zdali tato okolnost vedla obžalo-

vaného k poznání, že mu okresní výbor důvěřuje a zdali právě s touto důvěrou obžalovaný počítal a měl na oklamání její namířeno. V tomto směru udal svědek vrchní okresní rada Josef F. při hlavním přelíčení výslovně, že obžalovaný mohl předpokládati, že mu budou výkazy tak, jak byly sepsány, honorovány, ježto okresní výbor měl k účtování obžalovaného plnou důvěru a že proto výbor také výkazy nepřezkoumal a musel předpokládati, že obžalovaný za přípřeže zaplatil tolik, kolik jím bylo účtováno. Kdyby nalézací soud byl vzal i seznání tohoto svědka v náležitou úvahu, byl by snad mohl dospěti k jinému názoru o pravém stavu věci. Vytýkaná opomenutí, dotýkající se podstaty věci, zakládají neúplnost výroku soudcovského (čís. 5 Šu 281 tr. ř.). Již v důsledku toho, co uvedeno, padá i názor nalézacího soudu, že údaje obžalovaného ve výkazech, pokud byly nesprávné, sluší pokládati jen za nedodržení úmluvy mezi okresním výborem a obžalovaným ve příčině obstarávání přípřeží, a že, vznikla-li tím okresnímu výboru nějaká škoda, vznikla právě tímto porušením soukromoprávní úmluvy, tudíž z titulu soukromoprávního. Jestliže obžalovaný tuto úmluvu porušil nesprávnými údaji ve výkazech, zakládá to arci jeho civilněprávní povinnost k náhradě škody, avšak nevylučuje to stíhání jeho v trestním řízení, jakmile jeho zjištěné jednání vykazuje také známky skutkové podstaty některého trestného činu. Jdeť téměř každý majetkový čin trestný ruku v ruce s poměrem soukromoprávním.

Čís. 2821.

Při zločinu padělání peněz podle § 1 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 269 sb. z. a n. lze ve smyslu § 2 zákona z 22. prosince 1921, čís. 471 sb. z. a n. navrhnouti a použítí sazby od jednoho do pěti let nejen, jde-li o méně významné padělání kolků na bývalých rakousko-uherských bankovkách, nýbrž i jeví-li se sazba ta, hledíc k povaze činu, dostatečnou.

Porušení předpisů § 322 tr. ř. a § 3 odst. druhý zákona ze dne 22. prosince 1921, čís. 471 sb. z. a n. jest zmatkem čís. 6, nikoliv čís. 12 § 344 tr. ř.; není však zmatkem, vyslovili-li se porotci jiným způsobem o povaze trestného činu tak, že jest zřejmo, že nepokládají provinění pachatelovo za takové, by bylo lze se spokojiti při něm mírnější sazbou (§ 344 předposl. odst. tr. ř.).

»Původcem« není jen návodce a strůjce podle §§ 5, 44 e) tr. zák., nýbrž každý přímý pachatel.

(Rozh. ze dne 13. června 1927, Zm II 181/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku porotního soudu v Novém Jičíně ze dne 22. února 1927, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným zločinem padělání peněz podle §u 1 a 12 zákona ze dne 22. května 1919, čís. 269 sb. z. a n.